

187

1897-1904

2. Cikkely

A TÁRSADALMI ÉLETBEN VALÓ RÉSZVÉTEL

I. A tekintély

1897 "Az emberek közötti együttélés nem lehet rendezett és termékeny, ha nincs benne jelen egy törvényes tekintély, mely biztosítja a rendet és megfelelő módon hozzájárul a közjó megvalósításához."

Tekintély az a minőség, melynek alapján személyek vagy intézmények emberek számára törvényeket hoznak és parancsokat adnak ki, és engedelmességet várnak el tőlük.

1898 Minden emberi közösségnek szüksége van tekintélyre, mely kormányozza. Az ilyen tekintély alapja az emberi természetben van. Szükséges a polgári közösség egységéhez. Feladata az, hogy amennyire csak lehetséges, biztosítsa a társadalom közjává.

1899 Az erkölcsi rend által megkövetelt tekintély Istentől való: "Mindenki vesse alá magát a fölüttes hatalomnak, mert nincs hatalom, csak Istentől, s amelyek léteznek, azokat Isten rendelte. Ezért aki a hatósággal szembeszáll, Isten rendelkezésével szegül szembe. Az ellenszegülő pedig magára vonja az ítéletet" (Róm 13,1--2).

1900 Az engedelmisség kötelezettsége mindenkitől elvárja, hogy a tekintélynek megadja az őt megillető tiszteletet, s a tekintélyt gyakorló személyeket tisztelettel és érdemeik szerint hálával és jóakarattal vegyék körül.

Római Szent Kelemen pápánál található a politikai tekintélyért szóló legrégebb imádság:

"Urunk, adj nekik egészséget, békét, egyetértést, állhatatosságot, hogy a birodalmat, melyet te adtál nekik, akadály nélkül szolgálják. Te ugyanis, Urunk, a századok mennyei királya, adsz az emberek fiainak dicsőséget és tiszteletet és hatalmat azok fölött, akik a földön élnek; Urunk, te irányítsd tanácsukat aszerint, ami jó és kedves a te szemedben; hogy irgalmas légy hozzájuk, akik a tőled adott hatalmat békességben és szelídségben, kegyesen szolgálják."

1901 Amíg a tekintély az Isten által meghatározott rendhez tartozik, "a politikai rendszer megválasztását és a vezetők kijelölését a polgárok szabad akaratára kell hagyni".

A politikai rendszerek különbözősége erkölcsileg megengedhető, csak szolgálják a rájuk bízott közösség törvényes javát. Azon rendszerek, melyeknek természete szemben áll a természettörvénnyel, a közrenddel és az emberi személy alapvető jogaival, nem valósíthatják meg azon nemzetek közjává, melyekre ráerőszakolták magukat.

1902 A tekintély nem önmagából meríti erkölcsi legitimitását. Nem viselkedhet tirranus módon, hanem a közjóért kell fáradoznia "mint erkölcsi erőnek, mely elsősorban a szabadságra és a vállalt kötelezettségek és feladatok tudatára támaszkodik".

"Az emberi törvény annyiban törvény jellegű, amennyiben a józan értelem szerinti: s ezáltal nyilvánvaló, hogy az örök Törvényből ered. Amennyiben pedig eltér az értelemről, gonosz törvény: s már nem törvény jellegű, hanem inkább az erőszak egyik formája."

1903 A tekintélyt csak akkor gyakorolják törvényesen, ha az adott közösség közjavát keresik és annak elérésére erkölcsileg megengedett eszközöket használnak. Ha megtörténnék, hogy a vezetők igazságtalan törvényeket vagy az erkölcsi renddel ellenkező rendeleteket hoznak, az ilyen parancsok nem kötelezhetik a lelkiismeretet. "Ekkor maga a tekintély teljesen összeomlik, és ocsmány jogtalanság következik."

1904 "Ezért kívánatos, hogy minden hatalmat ugyanazt a célt szolgáló más hivatalokkal és hatóságokkal ellensúlyozzának. Ez a jogállam elve, melyben nem emberek önkényes akarata, hanem a törvények uralkodnak."